

SINTEF Helse

Postadresse:

7465 Trondheim/

Pb 124, Blindern, 0314 Oslo

Telefon:

ARKIVKODE

GRADERING

ELEKTRONISK ARKIVKODE

Document1

PROSJEKTNR.

DATO

78S107.13

2008-05-29

GJELDER

Undersøkelse om det finnes eksempler og/eller artikler om hvordan plassering av sykehus kan påvirke deres rekrutteringsmuligheter av personell

BEHANDLING

UTTALELSE

ORIENTERING

ETTER AVTALE

GÅR TIL

Helle Gaub
Udviklingschef
Division Management

COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby

SAKSBEARBEIDER/FORFATTER

Tarald Rohde og Knut Bergsland

ANTALL SIDER

4

1 Bakgrunn for oppdraget

SINTEF Helse, avdeling for sykehusplanlegging ble 14. mai kontaktet med forespørsel om de i løpet av 29. mai kunne gjøre en litteratursøkning på om avstand til sykehus har betydning for rekruttering av helsepersonell, inkludert leger.

2 Valgt metode

SINTEF Helse, avdeling for sykehusplanlegging, har valgt å angripe oppgaven med å lete i tre kilder.

- Litteratursøkning gjennom Google
- Henvendelser til planleggere av helsetjenester og da spesielt sykehus i en rekke Europeiske land.
- Henvendelse til to større private sykehusorganisasjoner i henholdsvis Tyskland og Storbritannia.
- En gjennomgang av egen erfaring og kunnskap

3 Resultat

Undersøkelsene og henvendelsene som ble gjort har gitt en god oversikt, men med den korte tid som var til rådighet har det ikke vært tid for å arbeide med å hente inn svar fra de som ikke har respondert.

Dette notatet inneholder prosjektinformasjon og foreløpige resultater som underlag for endelig prosjektrapport.

SINTEF hefter ikke for innholdet, og tar forbehold mot gjengivelse.

Henvendelsene til planleggere har gitt svar fra Finland, Nord-Irland, Italia og European Observatory on Health Systems and Policies.

Det norske Helsedirektoratets internasjonale avdeling har bidratt med kunnskap om USA.

Arbeidsforskningsinstituttet i Norge har blitt rådført om de er kjent med en slik problemstilling.

Så langt er det ikke kommet svar fra de private sykehusorganisasjonene i Tyskland og Storbritannia.

3.1 Litteratursøking

Det er ikke funnet noen artikler som tar opp problemstillinger knyttet til plassering av sykehus og rekruttering av personell. Rekruttering av personell er knyttet til deres lønns- og arbeidsbetingelser og utdanningspolitikk. I noen nyere artikler og bøker drøftes det hvordan byggenes kvalitet og utforming kan påvirke rekruttering.

Imidlertid tas det opp at det er et konkurransefortrinn å ha et faglig utfordrende miljø. Dette vil i mange tilfelle kreve en forholdsvis god tilgang på pasienter og derfor vil sykehus i tettere befolkete områder ha et fortrinn i forhold til de sykehus som er plassert i tynnere befolkete områder.

I en liten rapport fra daværende Gruppe for helsetjenesteforskning i Norge gis det en vurdering av privat helsevesen i Storbritannia. (Rapport 7 – 1984). Der påpekes det at de private sykehusene er små og at de i liten grad har fast ansatte leger. Derfor prøver eierselskapet som den gang het BUPA (nå Spire healthcare) å finne en plassering mellom de store offentlige sykehusene, slik at legespesialistene lett kan ta oppdrag på deres sykehus når det er behov for det.

Litteratursøkingen har vist at med utviklingen av moderne sykehusdrift i USA, med stadig kortere liggetid, har det oppstått et konkurranseforhold mellom leger og sykehus. Dette har resultert i hva de kaller en economic credentialing av leger fra sykehusenes eiers side. Som nevnt over har dette ikke noe med plasseringen av sykehus å gjøre, men retten til å få de normale privilegiene amerikanske sykehus gir leger som arbeider for dem. Tre linker til denne problemstillingen er:

<http://www.asahq.org/Newsletters/2003/12-03/semo.html>

http://hollandhart.typepad.com/healthcare/2004/02/economic_creden_1.html

<http://medicaleconomics.modernmedicine.com/memag/article/articleDetail.jsp?id=370384>

Vi er gjort kjent med at en bok om helsepersonell og sykehus er like før utgivelse. I et kapittel i denne boka blir det drøftet hvordan utformingen av sykehus kan påvirke rekrutteringen av personell.

World Health Organization ga i 2006, på vegne av the European Observatory on Health Systems and Policies utgitt en bok som heter Health Care Workforce in Europe. Denne følger vedlagt dette notatet, men tar ikke opp plassering av sykehus som et spesielt emne i denne sammenhengen.

3.2 Informasjon fra andre planleggere

Tilbakemeldingene er nokså samstemte.

Plassering av sykehus styres i hovedsak av hvor det fra før er sykehus. Deretter kommer hensynet til reiseavstand og reisetid for pasienter, samt at det må være et tilstrekkelig pasientgrunnlag for det faglige tilbudet sykehuset ønsker å gi.

European Health Management Association skal ha et arbeidsseminar 11. juni i år om HR Planning in the European Union. De rapporterer at det er under utarbeidelse et "Green Paper on Health Professionals in Europe" som er antatt å komme ut seint på året 2008. Linken til EHMA er: <http://www.ehma.org/>

3.3 SINTEF sin egen kunnskap og erfaring

I Norge er det nok av eksempler på at de sykehusene som ligger i lengst avstand fra større befolkningssentre har problemer med å rekruttere fagpersonell. Problemene er spesielt store i Finnmark som er på størrelse med Danmark, men med en befolkning bare så vidt over 70 000. Slike problemstillinger er ikke så relevante for Danmark.

Mer relevant kan det være å vise til tre eksempler fra andre deler av Norge.

I Hedmark fylke bor det i alt 190 000 mennesker. De har tre større tettsteder der to av dem ligger 3 mil fra hverandre. Hamar har 28 000 innbyggere og Elverum 19 000 innbyggere. Hamar har tradisjonelt vært senteret i området og ligger på "hovedveien" mellom Oslo og Trondheim. Elverum er senteret for en del av fylket som i mange tiår har slitt med fraflytting, ensidig arbeidsliv og slikt. For omlag 30 år siden ble det vedtatt at det store sykehuset (sentralsykehuset) i fylket skulle ligge i Elverum og at sykehuset i Hamar skulle legges ned. Sykehuset i Hamar ble aldri lagt ned. Elverum har i hele perioden hatt mest problemer med å trekke til seg fagpersonell. I de planene som nå er skissert vil nybygg skje i Hamars nærhet. Her må derfor plasseringen av sykehusene ha hatt betydning.

I nabofylket har Lillehammer 26 000 innbyggere. Byen ligger ved enden av Gudbrandsdalen og har vært et naturlig senter for denne delen av landet i svært lang tid. Lenge var sykehuset der ett av de mest populære for det vi Norge kaller turnuskandidater som da etter endt grunnutdanning ofte også søkte seg til byens sykehus for fast stilling. Dette endret seg brått da sykehusmyndighetene for området endret funksjonsfordelingen av fag mellom sykehusene i området, slik at sykehuset ikke lenger ble oppfattet å gi et like bredt tilbud for opplæring.

Sogn og Fjordane har 100 000 innbyggere og er dermed et av de minste fylkene i Norge. Det hadde imidlertid 4 sykehus, et for hvert av fylkets fogderier. For snart 40 år siden startet byggingen av et sentralsykehus i fylket. Det ble plassert midt i fylket, i Førde. I løpet av noen år ble ett av de opprinnelige sykehusene nedlagt. Deretter ble det nærmeste av de gamle sykehusene som ligger 6 mil unna formelt lagt under Førde, men det eksisterte stadig som eget sykehus. Det nye sentralsykehuset ble heller ingen magnet på rekruttering av helsepersonell. I dag, nesten 40 år etter at det nye sentralsykehuset sto ferdig, er det nærmeste av de gamle sykehusene så godt som nedlagt som annet enn en poliklinikk og et dagtilbud.

Disse norske erfaringene tyder på at bevegelsesmønsteret for helsepersonell er ganske konservativt og at plassering kan ha noe betydning, spesielt om et sykehus bli plassert litt utenfor det fagfolk flest oppfatter som deres normale reiserute. Den konserverende faktoren vil antagelig være sterkere om de gamle sykehusene ikke legges ned når det nye åpnes.

4 Konklusjon

SINTEF har ikke funnet bøker, artikler eller plandokumenter der de geografiske plasseringen av sykehus er vurdert som en faktor som påvirker rekruttering av personell til virksomheten.

Rekrutteringspolitikk er i det vi har gått gjennom i forbindelse med dette oppdraget relatert til det faglige tilbudet sykehuset kan gi, lønns- og arbeidsforhold og i noen nyere dokumenter er utforming av byggene drøftet som en rekrutteringsfaktor.

Dette betyr ikke at plassering ikke har noen betydning. Enkelteksempler kan tyde på at det er områder som lettere rekrutterer personell enn andre, selv om de kan synes å ligge i samme regionale område.